

Lov om afgift af arv og gave. Fonds er omtalt i arveafgiftslovens § 2, stk. 3, § 3, stk. 4, § 4, litra c, og § 6, stk. 2. Tilsammen udtrykker bestemmelse-erne, at fonds kan opnå betydelige lempelser i forhold til de almindelige afgiftssatser, medmindre fonden i sin fundats har fastsat særlige ydelser til stifterens familie.

Med andre ord: er man smart nok til at undgå sådanne blottelser i fundatsen – og hertil kan man altid finde støtte hos samfundets mest respekterede advokater og revisorer, jfr. ovenfor – så er lempelserne sikre. Hvor den normale afgiftssats for ubeslægtede følger en progressiv skala, der ender med 90 pct., så slipper fonden med 35 pct. Vil man længere ned, må man gøre fonden »almenvælgørende«; så slipper man med 12 pct. Det vil nok gøre det vanskeligt for fondsbestyrelsen at betænke familien i større omfang, men her er det, Kristian Mogensen og andre kan være behjælpelige med at *dele* fonden i en »almenvælgørende« del, som får det maksimale nedslag, og en mere fritstillet del, som »kun« opnår nedsættelsen til 35 pct. Kombineret med to forskellige aktieklasser, som sikrer fortsat fuld kontrol, vil det være til at leve med.

Endelig skal det erindres, at alt dette *kun* gælder, hvis fondsstifteren er så forsigtig eller mistænksom, at han først slipper formuen over til fonden ved sin død. Overdrages formuen i levende live, er der *fuldstændig fritagelse* for arve- og gaveafgift, uanset om fonden er »almenvælgørende« eller ej!

Frigørelse af midler fra fonden. I det (meget ringe) omfang, der overhovedet har været lovgivningsmæssig diskussion om fonds, har denne begrænset sig til formaliteterne omkring formuens *indgang* til fonden og kravene til fondens retlige eksistens (formuens definitive udskillelse, formål og bestyrelse). Derimod har man ikke diskuteret eller opstillet særlige regler for fondsmidlernes anvendelse, dvs. udgangen fra fonden. Begrundelsen har formentlig været, at denne side af sagen i forvejen var dækket af anden lovgivning. At ydelser fra fonden f. eks. beskattes som indkomst, og at der derfor ikke var grund til at opstille særlige regler.

Erfaringen viser, at det er en fiktion at tro, at man kan beskatte fondsmidlerne ved *udgangen*, og det uanset hvor lidt »almenvælgørende« denne udgang er. (Ydelser, som reelt har karakter af arv eller gave, kan gives i form af »frynsegoder«, rentefri lån, lånt rentefradrag, eller hvad der nu i den givne situation er bedst egnet til omgåelse af skatte- og afgiftsbestemmelserne. Hvis modtageren

opholder sig i udlandet, evt. kun midlertidigt, men længe nok til, at den fulde skattepligt til Danmark er ophørt, kan ydelsen eller for den sags skyld hele fondsformuen overføres indkomstskattefrit til modtageren!).

Nærmere regler herom ville i øvrigt være af højst begrænset værdi på det nuværende kontrolgrundlag. Som Kristian Mogensen påpeger: »*Det er ikke i lovgivningen eller andetsteds påbudt, at der skal foretages revision af fondens regnskaber*«, og der er som før nævnt i almindelighed intet krav om, at regnskaberne skal offentliggøres eller bare indsendes til offentlig myndighed. Kun hvis fonden har foretrukket officiel anerkendelse som »almenvælgørende« med kongelig konfirmation, skal der indsendes et revideret regnskab til justitsministeriet, men dette har *ikke* bemyndigelse til at se, *hvad* pengene er givet ud til.

Retsudviklingen og den øgede fondsaktivitet.

Der er næppe tvivl om, at de meget vidtgående skatte- og afgiftsmæssige privilegier, som er knyttet til fonds, oprindelig baseredes på lovgivningsmagtens formodning om, at sådanne fonds var uskyldige, filantropiske foretagender uden større økonomisk betydning. Bestemmelsen om, at begunstigelserne ikke gælder fonds, der driver erhvervsmæssig virksomhed, understøtter denne antagelse.

Ved dygtige advokaters hjælp er det imidlertid skridt for skridt lykkedes at fjerne så at sige alle begrænsninger. Som Kristian Mogensen konkluderer: »*Som jeg nogle gange har nævnt, eksisterer der (bortset fra skattelovgivningen) kun meget få lovbestemmelser, der griber ind over for fondsannelser. Om denne tilstand kan vare ved, er naturligvis umuligt at sige, men meget taler for, at vi her befinder os på et område, der trives bedst, hvis retsudviklingen får lov til at gro naturligt frem og finde sine egne veje.*« Det tør antydes, at retsudviklingen har fået lov til at »gro naturligt frem«, og at området trives!

De mange citater af Kristian Mogensen er hentet fra hans foredrag om fonds på Revisorkonferencen 1968 (senere optrykt i Revision og Regnskabsvæsen 1969). Den naturlige vækst og trivsel har bl. a. kunnet måles på, at hele fondsproblematikken – under overskriften »generationsskifteproblemer« – fra og med 1970/71 blev et fast element i uddannelsen til statsautoriseret revisor!

Andre har været mere betænkelige ved denne vækst og trivsel og naturlige retsudvikling. Professor i skatteret, medlem af selskabsskattekommissionen, Thøger Nielsen, som påpeger, at »*benyttelsen af fonds synes at være et for Danmark særligt fæno-*